

BEZORGEN

Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
DEN HAAG

Lange Voorhout 8
Postbus 20015
2500 EA Den Haag
T 070-342 43 44
E voorlichting@rekenkamer.nl
W www.rekenkamer.nl

DATUM 6 november 2014
BETREFT Aandachtspunten bij de begroting 2015 van het Ministerie van Buitenlandse Zaken

Geachte mevrouw Van Miltenburg,

Met deze brief ontvangt u enkele aandachtspunten van de Algemene Rekenkamer bij de begroting 2015 van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ).¹ Voor de Tweede Kamer is het namelijk van belang inzicht te hebben hoe de minister in de begroting informeert over bezuinigingen of intensiveringen en de bijbehorende maatregel(en) en effecten. Goede verantwoording begint immers bij een goede begroting.

In deze brief beschrijven we eerst de begroting, waarna we enkele aandachtspunten geven. Daarbij brengen we voor deze begroting relevant onderzoek van de Algemene Rekenkamer onder uw aandacht.

De begroting van Buitenlandse Zaken voor 2015 bedraagt ruim € 7,9 miljard. Het grootste deel bestaat uit de EU afdrachten die via de begroting van BZ lopen, € 6,5 miljard² ofwel 82%. Daarnaast worden de apparaatskosten van zowel het Ministerie van BZ als de minister voor BHOS in deze begroting opgenomen voor een totaalbedrag van € 753 miljoen (9,6%). Voor beleidsuitgaven is € 618 miljoen beschikbaar.

¹ Wij baseren ons op de begroting zoals deze op Prinsjesdag aan de Tweede Kamer is aangeboden (Tweede Kamer, vergaderjaar 2014-2015, 34000 XVII, nr. 2) en de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS)-nota 2015 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2014-2015, 34001, nr 1)

² Dit is het brutobedrag dat Nederland afdraagt. Het nettobedrag ontstaat door hierop de perceptiekostenvergoeding in mindering te brengen (zie paragraaf 3).

Volgens de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS)-nota 2015 verwacht de minister van BZ € 521 miljoen te besteden als *Official Development Assistance* (ODA).³ We spreken over ODA als het gaat om bijdragen van de overheid aan ontwikkelingslanden voor economische ontwikkeling en armoedebestrijding die vallen onder de ODA-criteria van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Dit zijn bij het Ministerie van BZ voornamelijk personeelsuitgaven (beleidsmedewerkers op het gebied van ontwikkelingssamenwerking), het Europees Ontwikkelingsfonds en uitgaven aan mensenrechten en het speerpunt veiligheid en rechtsorde.

De begrote ontvangsten van het Ministerie van BZ bedragen in 2015 in totaal € 477 miljoen. Het grootste deel is een vergoeding van de EU voor het innen van de landbouwheffingen en invoerrechten die Nederland moet afdragen aan de EU. Een klein deel betreft ontvangsten uit consulaire dienstverlening.

In onderstaand overzicht hebben we de afzonderlijke artikelen van de begroting 2015 van het Ministerie van BZ afgezet tegen de thema's die in deze brief aan de orde komen. Onder artikel drie vallen de bruto Europese afdrachten (€ 6,5 miljard) en andere bijdragen aan Europa zoals het Europees Ontwikkelingsfonds (€ 175 miljoen) en de Raad van Europa (€ 10 miljoen).

Uitgaven

Beleidsartikelen begroting 2015	Begrote bedragen x C 1000	Komt aan bod in
1 Internationale rechtsorde en eerbiediging mensenrechten	111.701	
2 Veiligheid en stabiliteit	251.622	
3 Europese samenwerking	6.680.065	§ 3
4 Consulaire belangenbehartiging	53.220	
5 Geheim	0	
6 Nominaal en onvoorzien	25.018	
7 Apparaat	752.864	§ 1 en § 2
Totaal	7.874.490	

Bij de begroting 2015 van BZ vragen we aandacht voor de volgende onderwerpen:

1. Personeel;
2. Aantal locaties in het buitenland;
3. Europese afdrachten;
4. Open data;
5. Opvolging aanbevelingen Algemene Rekenkamer.

³ Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS)-nota 2015 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2014-2015, 34001, nr 1)

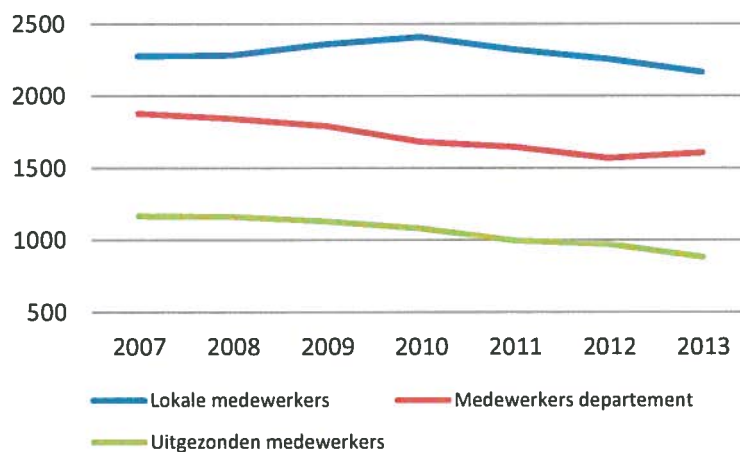

1 Daling aantal medewerkers

3/11

De minister van BZ staat sinds 2012 voor de opgave te moeten bezuinigen op het hele apparaat van Buitenlandse Zaken⁴. Deze bezuinigingen vallen onder artikel 7 'Apparaat' in de begroting. De minister vult deze bezuinigingen onder meer in door te bezuinigen op personeel. De precieze ontwikkelingen in aantallen fte en personele uitgaven tonen wij in figuur 3 en 4. Deze cijfers staan niet in de begroting, maar zijn afkomstig uit het sociaal jaarverslag. In 2007 bestond het hele apparaat van Buitenlandse Zaken uit 5453 fte en in 2013 was dit aantal gedaald naar 4857 fte. De personele uitgaven ontwikkelden zich van € 395,8 miljoen in 2007 naar € 427,4 miljoen in 2009 en dalen vervolgens naar € 408 miljoen in 2013.

Figuur 3: Ontwikkeling personeel BZ in aantallen fte (Bron: Sociaal jaarverslag 2009 t/m 2013)

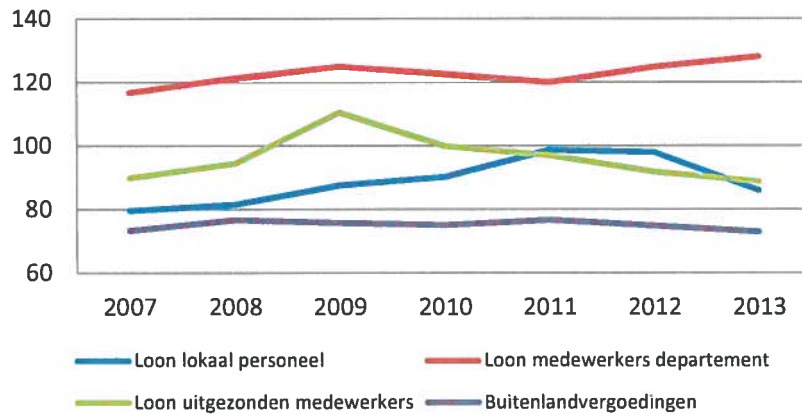

⁴ Modernisering Nederlandse diplomatie (Voor Nederland, Wereldwijd). Tweede Kamer, vergaderjaar 2012-2013, 32 734, nr. 15.

Figuur 4: Ontwikkeling personele uitgaven BZ in € mln. (Bron: Sociaal jaarverslag 2009 t/m 2013)

4/11

Het totaal aantal medewerkers van het Ministerie van BZ daalt langzaam. Dit komt vooral door de afname van het aantal lokale en uitgezonden medewerkers. De personele uitgaven aan deze groepen dalen daarom ook. Het aantal medewerkers op het departement neemt juist licht toe wat ook zichtbaar is in een stijging van deze uitgaven. Op het totaal is echter, zowel wat betreft aantal medewerkers als wat betreft personele uitgaven, een daling ingezet.

2 Daling aantal locaties in buitenland

Het Ministerie van BZ kent verschillende diplomatieke en ondersteunende locaties in het buitenland:⁵

- ambassades;
- consulaten generaal;
- andere vertegenwoordiging (Palestijnse Gebiedsdelen);
- permanente vertegenwoordigingen (PV's);
- Regional Support Offices (RSO's)

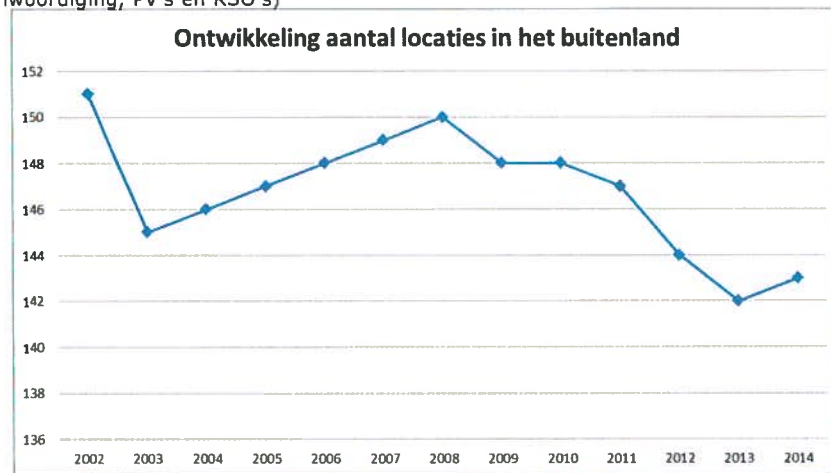
Het aantal locaties is omvangrijk en de afgelopen jaren flink in beweging. Wij hebben de cijfers op een rij gezet (zie figuur 5). In 2011 werd de eerste RSO operationeel en per eind 2014 zijn er in totaal 7 RSO's (deels) operationeel, waarvan er drie zelfstandig zijn gehuisvest. Hierdoor konden en kunnen posten taken afstoten aan de RSO's. Daarnaast zijn per saldo meer ambassades en consulaten gesloten dan geopend. Dit samen droeg bij aan de afname in

⁵ Andere Nederlandse vestigingen in het buitenland zijn onder meer: Netherlands Business Support Offices (NBSO) en Netherlands Education Support Office (NESO). Deze worden buiten beschouwing gelaten omdat ze niet onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van BZ vallen (NBSO) of omdat ze geen deel uitmaken van het diplomatieke- of het hieraan ondersteunende werkproces (NESO).

uitgezonden en lokaal personeel. Het aantal ambassades⁶ neemt af van 112 in 2002 tot 107 in 2014. Het aantal consulaten neemt af van 30 in 2002 tot 24 in 2014. De 3 zelfstandig gehuisveste RSO's zijn geopend in 2012 en 2013. Daarnaast kent Nederland 9 zelfstandig gehuisveste permanente vertegenwoordigingen. Het totaal aantal locaties in het buitenland komt daarmee op 143 in 2014.

Figuur 5: Ontwikkeling aantal locaties in het buitenland (ambassades, consulaten, andere vertegenwoordiging, PV's en RSO's)

Er is veel gaande met het vastgoed en de vestigingslocaties van het ministerie in het buitenland. In het VO 2013 gaven wij reeds aan dat het vastgoed dat het ministerie in eigendom heeft, niet meer aansluit op de vastgoedbehoefte van de posten. Het ministerie wil daarom zowel panden afstoten als kleinere panden aankopen of huren. Om de huisvestigingsportefeuille in lijn te brengen met de nieuwe behoeften is in 2013 een huisvestingsfonds ingesteld. Vanuit dit fonds worden jaarlijks de geplande investeringen ten behoeve van de huisvesting in het buitenland gefinancierd. In 2013 is € 14,4 miljoen gestort in dit fonds.

3 Europese afdrachten

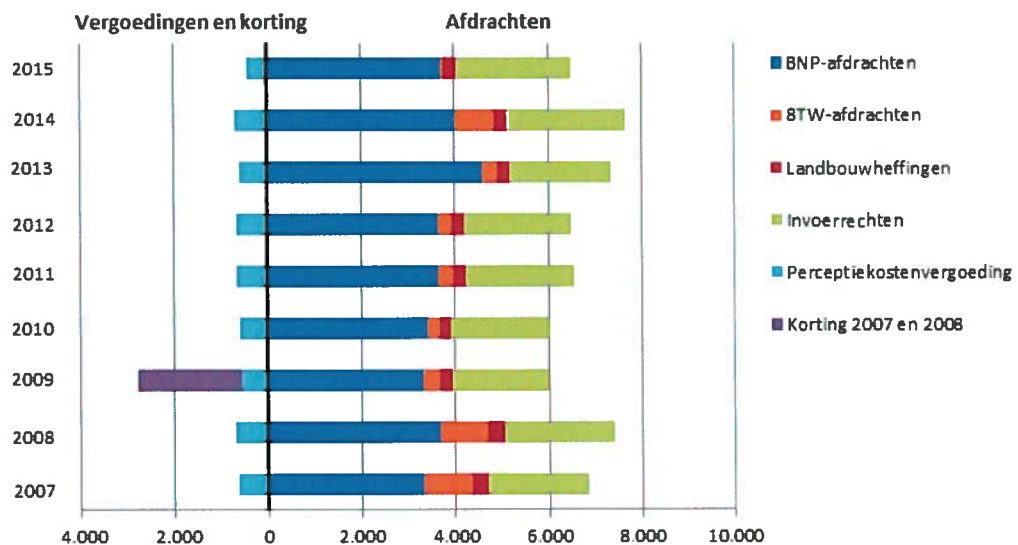
Het grootste deel van de uitgaven van BZ valt onder artikel 3 'Europese samenwerking'. Dit artikel bestaat onder meer uit de afdrachten aan de Europese Unie, in 2015 € 6,5 miljard ($\pm 4,2\%$ van de EU-begroting). In de begroting licht de minister toe uit welke onderdelen de afdrachten bestaan. Voor het innen van invoerrechten en landbouwheffingen mag Nederland in de periode 2014 – 2020 20% van de opbrengsten houden. Dit is de perceptiekostenvergoeding (dit was

⁶ Inclusief een andere vertegenwoordiging.

25% in de periode 2007-2013). Onderstaande figuur 6 geeft de afdrachten en vergoedingen weer. In 2009 is de door Nederland bedongen korting ontvangen op de afdrachten voor 2007 en 2008.

Figuur 6: Vergoedingen, korting en afdrachten in de periode 2007 - 2015 in € mln. (Bron: Jaarverslagen 2007 - 2013 en begrotingen 2014 en 2015)

Hoge netto-betalingspositie mede door hoge invoerrechten

De minister toont in de begroting dat Nederland de hoogste netto betalingspositie in de EU heeft.⁷ Dit komt mede doordat ons land, als gevolg van de zeehavens Rotterdam en Amsterdam en luchthaven Schiphol, relatief veel invoerrechten innen (in 2015 € 2.445 miljoen volgens de raming) en dus afdragen aan de EU.

⁷ De netto betalingspositie van een lidstaat is het verschil tussen het totaalbedrag dat de lidstaat aan de EU afdraagt, en het totaalbedrag dat de lidstaat uit de begroting van de EU ontvangt. Er zijn verschillende manieren om deze positie te berekenen. De minister hanteert de boekhoudkundige definitie. Deze valt voor Nederland doorgaans hoger uit dan de berekening van de Europese Commissie. Het verschil wordt met name veroorzaakt door de relatief hoge afdracht van traditionele eigen middelen (invoerrechten en landbouwheffingen) die de Europese Commissie niet meerekent.

Berekening BNP uitermate complex⁸

De Europese Commissie stelt de afdrachten van de lidstaten vast. De afdrachten zijn gebaseerd op een geschat BNP, dat afkomstig is van de nationale statistische bureaus van de lidstaten. De BNP-schattingen zijn volgens een recent rapport van de Europese Rekenkamer (ERK) "bijzonder complex".⁹ Eurostat verstrekt richtsnoeren en streeft ernaar om de kwaliteit van de aangeleverde BNP-gegevens te controleren, maar controlewerkzaamheden van de ERK suggereren dat "dergelijke controles naar hun aard en reikwijdte beperkt zijn." De ERK kan daarom niet instaan voor de nauwkeurigheid van de BNP-gegevens.¹⁰

Nabetaling als gevolg van bronnenrevisie CBS

Tot vier jaar na dato vinden correcties op de afdrachten plaats doordat de nationale statistische bureaus de BNP-grondslag dan pas exact kunnen berekenen. De afgelopen jaren waren deze correcties voor Nederland positief, we kregen geld terug. De Europese Commissie heeft Nederland nu een naheffing opgelegd van € 642,7 miljoen voor de periode 2002 – 2013. In de brief van 28 oktober jl. is uw kamer door de Minister van Financiën over deze nacalculaties en de effecten daarvan nader geïnformeerd.¹¹ De minister legt uit dat "dit jaar bij de nacalculatie het effect van de bronnenrevisie door het CBS is meegenomen". Het CBS heeft nieuw ontwikkelde (bron)informatie gebruikt voor het meten van de omvang van het BNP, zo zijn bijvoorbeeld de gegevens over Zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) en de ICT sector verbeterd. Deze bronnenrevisie leidt tot forse correcties voor de jaren 2010 – 2013. Voor de periode 2002 – 2009 treden "nabetalingen op als gevolg van voorbehouden die door Eurostat op onderdelen waren gelegd en die nu zijn opgeheven."

Gevolgen herziening BNP duidelijk in 2015

Naast de bronnenrevisie is bovendien sprake van een herziening van de methode en definities van de nationale rekeningen. Aanleiding hiervoor zijn de nieuwe

⁸ Verschil BBP/BNP/BNI: het Bruto Binnenlands Product (BBP) is de geldwaarde van de goederen en diensten die geproduceerd/verdiend zijn binnen de landsgrenzen en het Bruto Nationaal Product (BNP) de goederen en diensten die geproduceerd/verdiend zijn door de staatsburgers van een land. Het BNP is met de invoering van nieuwe internationale richtlijnen vervangen door Bruto Nationaal Inkomen (BNI). Wij handhaven in deze brief de term BNP, omdat de minister van BZ in de begroting 2015 ook deze term gebruikt.

⁹ Gaps, overlaps and challenges: a landscape review of EU accountability and public audit arrangement. European Court of Auditors, 2014.

¹⁰ Deze materie volgen wij in ons jaarlijkse EU-trendrapport. Over de EU-afdrachten kunt u nadere informatie vinden in de Nationale Verklaring en ons Rapport bij de Nationale Verklaring.

¹¹ Brief van de Minister van Financiën aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten Generaal: Gevolgen macro-economische revisies voor de EU-afdrachten d.d. 28 oktober 2014.

Europese richtlijnen over het samenstellen van economische cijfers (ESA2010). De herziening zorgt er mede voor dat volgens de methode de omvang van het BNP tussen de € 20 en 50 miljard hoger ligt dan de oorspronkelijke raming.¹² In 2015 stijgt het BNP volgens de nieuwe raming naar € 670 miljard. Het is nog onduidelijk welke invloed de stijging heeft op de hoogte van de Nederlandse afdracht aan de EU in 2014 en verder. Dit zal in 2015 duidelijk worden.¹³

Ten aanzien van de Nederlandse afdrachten dringen wij al een aantal jaren in ons jaarlijks rapport bij de Nationale verklaring bij de minister van Financiën er op aan, ook de Nederlandse afdrachten aan de Europese Unie in de Nationale verklaring op te nemen. Zo ontstaat een integrale EU-verantwoording op lidstaatniveau, waarin zowel de inkomsten (subsidies) vanuit de EU als afdrachten aan de EU zijn opgenomen.¹⁴

Verantwoordelijkheidsverdeling sluit niet goed aan op begrotingsverantwoordelijkheid

De ministers van BZ, Financiën en EZ zijn allen betrokken bij de afdrachten aan de EU en hebben hierover afspraken gemaakt. Deze afspraken leggen de verantwoordelijkheden en bevoegdheden bij de ministers van Financiën en EZ, maar de afdrachten zelf staan op de begroting van BZ. Over de verantwoordelijkheidsverdeling voor de afdrachten aan de EU die niet goed aansluit op de begrotingsverantwoordelijkheid van de minister van BZ, de minister van Financiën en de minister van EZ hebben wij eerder opmerkingen gemaakt in het rapport bij de Nederlandse EU-lidstaatverklaring 2011 en de Nationale Verklaring 2013 en 2014.

4 BZ loopt voorop met open data

Sinds 2012 publiceert het Ministerie van BZ periodiek actuele gegevens over de ODA-uitgaven. Met deze open data kunnen toepassingen of apps worden ontwikkeld zoals www.openaid.nl en de app van OneWorld. Hiermee kan iedereen zien hoeveel Nederland aan ODA besteedt, in welke landen en aan welke projecten. Verder zijn door de minister van BZ buitenlandse reisadviezen als open dataset gepubliceerd. Het ministerie loopt hiermee voorop binnen de Rijksoverheid. Als de

¹² <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/6DB3B2F2-F6B2-4545-A301-99BDA89C9EF8/0/20140625revisiemededeling1.pdf>

¹³ De precieze invloed van de BNP-stijging op de EU-afdrachten is afhankelijk van de hoogte van de stijgingen in overige lidstaten. Het Ministerie van Financiën heeft in de Miljoenennota een reservering opgenomen van € 300 miljoen jaarlijks met terugwerkende kracht vanaf 2014 om eventuele tegenvallers te kunnen opvangen.

¹⁴ http://www.rekenkamer.nl/Publicaties/Onderzoeksrapporten/Introducties/2014/05/Rapport_bij_de_Nationale_verklaring_2014

minister nog een stap verder wil gaan zou het de beschikbare data over het postennetwerk kunnen openstellen. Via www.rijksoverheid.nl is een mooi geografisch overzicht beschikbaar van het postennetwerk van Buitenlandse Zaken.¹⁵ De onderliggende data zou, eventueel voorzien van de bijbehorende contactgegevens van de afzonderlijke posten, als open data beschikbaar gesteld kunnen worden.

5 Opvolging aanbevelingen Algemene Rekenkamer

We wijzen de Tweede Kamer op de stand van zaken met betrekking tot het opvolgen van de aanbevelingen uit onze onderzoeken. In de periode van januari 2012 tot en met juni 2014 zijn onze volgende onderzoeken gepubliceerd:

- Onderzoek Effectiviteit Rijksoverheid (OER), 2012 en 2013;
- Verantwoordingsonderzoek 2011, 2012 en 2013;
- Verantwoording hulpdiensten Haïti, de cijfers 2011 en 2012;
- Monitoring beleid voor ontwikkelingssamenwerking, de cijfers 2011 en 2012;

Sinds 2013 vragen wij het ministerie om ons te rapporteren welke acties zij hebben ondernomen naar aanleiding van de OER-onderzoeken. Voor de minister van BZ betreft het voor de genoemde periode twee rapporten met daarin acht aanbevelingen. Op zeven van deze aanbevelingen heeft de minister van BZ actie ondernomen, op één aanbeveling niet maar hier was geen toezegging op gedaan.

In de bijlage staat een uitgebreidere rapportage van de OER-resultaten voor het Ministerie van BZ. Ook hebben wij in een bijlage per rapport de stand van zaken in kaart gebracht. Deze zijn ook digitaal te vinden op http://www.rekenkamer.nl/Publicaties/Opvolging_aanbevelingen.

De onderzoeken genoemd bij de drie laatste bullets zijn jaarlijks terugkerende publicaties waarin wij zelf onder meer de opvolging van de aanbevelingen volgen. Voor een overzicht verwijzen wij u naar deze publicaties.

¹⁵ Zie Brochure 'Diplomatieke vertegenwoordigingen van het Koninkrijk der Nederlanden' (<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ambassades-consulaten-en-overige-vertegenwoordigingen/documenten-en-publicaties/brochures/2013/05/22/poster-postennetwerk.html>)

Te verwachten onderzoeken

10/11

Met deze brief wijzen we op enkele relevante onderzoeken van de Algemene Rekenkamer:

- *Monitoring beleid voor ontwikkelingssamenwerking, cijfers 2013*
- *Verantwoording hulpelden 2013 voor Haïti.*

Tot slot

Wij gaan graag met u in gesprek over de door ons geconstateerde aandachtspunten bij de begroting 2015.

Algemene Rekenkamer

drs. C.C.M. Vendrik,
wnd. president

drs. P.J. Rozendal,
wnd. secretaris

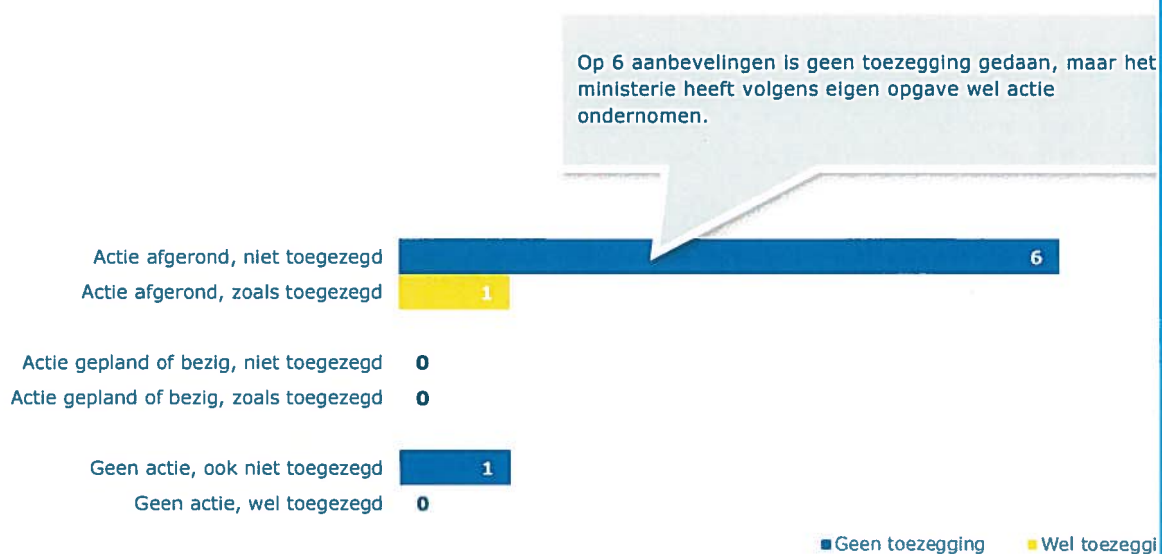

Bijlage:

11/11

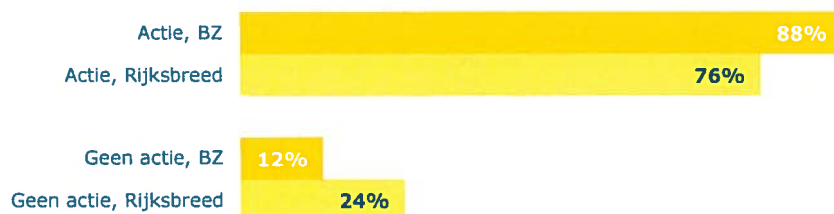
Hieronder staat de stand van zaken voor het Ministerie van BZ weergegeven wat betreft de opvolging van onze OER-aanbevelingen. In de periode van 2012 tot en met juni 2014 hebben we 2 rapporten aan de minister van BZ gericht, met daarin 8 aanbevelingen.

Aantal acties naar aanleiding van aanbevelingen

In het volgende figuur vergelijken we de mate waarin onze aanbevelingen worden of zijn opgevolgd door BZ met het rijksbrede gemiddelde.

Buitenlandse Zaken vergeleken met de totale rijksoverheid

Opvolging aanbevelingen (peilmoment juli 2014)

Opgave ministeries van Buitenlandse Zaken (BZ; aparte opgave voor BZ en Buitenlandse Handel en Ontwikkelings-samenwerking (BHOS)), van Veiligheid en Justitie (VenJ), van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK; aparte opgave voor BZK en Wonen en Rijksdienst (WenR)), van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), van Financiën, van Defensie, van Infrastructuur en Milieu (IenM), van Economische Zaken (EZ), van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Effectiviteitsonderzoek bij de rijksoverheid (22 mei 2012)

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan alle ministers</p> <p>Zorg voor goede basis voor beleidsdoorlichtingen en evalueer beleid op effectiviteit daarom conform Comptabiliteitswet.</p>	<p>Hoewel de minister deze aanbeveling onderschrijft gaat hij niet in op wat hij gaat doen om te zorgen voor een dekkende evaluatieprogrammering.</p>	<p>Wanneer pas bij het opstellen van een beleidsdoorlichting blijkt dat de effectiviteit van het beleid in kwestie niet of onvoldoende is onderzocht, staat de Tweede Kamer met lege handen.</p>	<p>BZ - actie is afgerond¹</p> <p>BHOS - actie is afgerond²</p> <p>VenJ - actie is in uitvoering</p> <p>BZK - actie is afgerond³</p> <p>WenR - actie is afgerond⁴</p> <p>OCW - actie is in uitvoering</p> <p>Financiën - geen actie⁵</p> <p>Defensie - actie is afgerond⁶</p> <p>IenM - actie is afgerond⁷</p> <p>EZ - actie is afgerond⁸</p> <p>SZW - actie is afgerond⁹</p> <p>VWS - actie is in uitvoering</p>

¹ Zie Memorie van Toelichting 2014 en de Evaluatieprogrammering (beschikbaar op www.rijksoverheid.nl). Memorie van Toelichting 2015 en de Evaluatieprogrammering 2015 is binnenkort beschikbaar.

² Zie reactie BZ.

³ BZK heeft in zowel de begroting voor 2014 als in de begroting voor 2015 een dekkende evaluatieprogrammering in de begroting opgenomen. Daar waar geen beleidsdoorlichting plaatsvindt is dit expliciet vermeld en beargumenteerd. Hiermee voldoet BZK aan de vereisten vanuit de Comptabiliteitswet.

⁴ Zie reactie BZK.

⁵ De uitgaven waarvan in het onderzoek van de Algemene Rekenkamer is geconstateerd dat deze niet op effectiviteit zijn geëvalueerd zijn, komen dan te vervallen op de begroting. Daarom is de toezegging niet meer relevant.

⁶ In de begroting 2014 is een dekkende programmering van beleidsdoorlichtingen.

⁷ In de Beleidsagenda 2014 van de Begroting is een dekkende programmering opgenomen.

⁸ In 2012 heeft de minister een dekkende programmering toegezegd en ook opgeleverd. In 2013 is deze basis in stand gehouden en geactualiseerd bij het jaarverslag 2012 en begroting 2013. Zie jaarverslag 2012 en evaluatiebijlage 2013.

⁹ Begroting SZW 2014 en evaluatieagenda's.

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan alle ministers</p> <p>Verantwoord eventuele afwijkingen van het voorschrift uit de Comptabiliteitswet aan de Tweede Kamer.</p>	<p>De begroting is geen goede plek voor deze meer kwalitatieve informatie. Een dergelijke toelichting komt beter tot haar recht in de beleidsdoorlichting.</p>	<p>Het is zaak om op voorhand de Tweede Kamer duidelijk te maken op welke beleidsonderdelen de minister niet kan voldoen aan de wettelijke eis om de effectiviteit te evalueren. De internetbijlage 'Evaluatie- en Onderzoeksoverzicht' die ministers bij hun departementale jaarverslagen en begrotingen publiceren, biedt daar voor mogelijkheden. Als een minister de toelichting waarom bepaald beleid niet wordt geëvalueerd (alleen) in de beleidsdoorlichting wil opnemen, krijgt de Tweede Kamer pas na afloop van de beleidsdoorlichting inzicht in de mate waarin een minister zijn of haar beleid op effectiviteit heeft geëvalueerd en in de argumenten hiervoor.</p>	<p>BZ - actie is afgerond¹⁰</p> <p>BHOS - actie is afgerond¹¹</p> <p>VenJ - actie is in uitvoering</p> <p>BZK - actie is afgerond¹²</p> <p>WenR - actie is afgerond¹³</p> <p>OCW - actie is in uitvoering</p> <p>Financiën - actie is afgerond¹⁴</p> <p>Defensie - actie is afgerond¹⁵</p> <p>lenM - actie is afgerond¹⁶</p> <p>EZ - actie is in uitvoering</p> <p>SZW - actie is afgerond¹⁷</p> <p>VWS - actie is afgerond¹⁸</p>

¹⁰ Zie Memorie van Toelichting 2014 en de Evaluatieprogrammering (beschikbaar op www.rijksoverheid.nl). Memorie van Toelichting 2015 en de Evaluatieprogrammering 2015 is binnenkort beschikbaar.

¹¹ Zie reactie BZ.

¹² FEZ monitort standaard de voortgang van de beleidsdoorlichtingen. Indien blijkt dat een beleidsdoorlichting niet conform planning in 2014 kan worden afgerond, dan zal dit in een brief aan de Tweede Kamer worden vermeld.

¹³ Zie reactie BZK.

¹⁴ Financiën heeft een dekkende programmering. Mocht de praktijk om welke reden dan ook anders zijn, dan sluit het ministerie aan bij de toezegging.

¹⁵ In de begroting 2014 heeft Defensie de programmering van haar beleidsdoorlichtingen verantwoord: door de afwijkende indeling van de defensiebegroting (naar organisatieonderdelen i.p.v. beleidsartikelen) is de programmering van de beleidsdoorlichtingen gericht op de belangrijkste defensieactiviteiten.

¹⁶ De onderzoeksbijlage van de Begroting (overzicht evaluaties) kan door de leden van de Tweede Kamer worden benut om hierover vragen te stellen. lenM is gebonden aan kabinetslijn.

¹⁷ Wordt in Beleidsdoorlichting toegelicht en in de begroting van SZW onder beleidswijzigingen en bij de meerjarenprogrammering.

¹⁸ In de begroting 2014 is aangegeven waar geen beleidsdoorlichting plaats zal vinden en waarom.

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan alle ministers</p> <p>Zorg voor betere beleidsdoorlichtingen: geef daarin aan voor welke beleidsonderdelen effectiviteitsmeting wel/niet mogelijk was en op welke beleidsuitgaven eventuele effectiviteitsuitspraken betrekking hebben.</p>	<p>In de nieuwe regelgeving waaraan wordt gewerkt zal de verplichting worden opgenomen om aan te geven op welk deel van een artikel de beleidsdoorlichting betrekking heeft en voor welke onderdelen van de beleidsdoorlichting effectiviteitsonderzoek beschikbaar is.</p>		<p>BZ - actie is afgerond¹⁹</p> <p>BHOS - actie is afgerond²⁰</p> <p>VenJ - actie is afgerond²¹</p> <p>BZK - actie is in uitvoering</p> <p>WenR - actie is in uitvoering</p> <p>OCW - geen actie²²</p> <p>Financiën - actie is afgerond²³</p> <p>Defensie - geen actie²⁴</p> <p>IenM - actie is afgerond²⁵</p> <p>EZ - actie is in uitvoering</p> <p>SZW - actie is afgerond²⁶</p> <p>VWS - geen actie²⁷</p>

¹⁹ Toekomstige beleidsdoorlichtingen worden conform RPE 2012 opgesteld.

²⁰ Zie reactie BZ.

²¹ Zie www.rijksoverheid.nl.

²² OCW ziet dit als een actie van Financiën.

²³ Financiën geeft in de begroting voor het dan komende begrotingsjaar aan op welk deel het betrekking heeft en ziet daarbij erop toe dat het artikel in zijn totaliteit wordt geëvalueerd conform de RPE.

²⁴ Volgens het ministerie wordt dit reeds gedaan.

²⁵ FMC is bezig om in gesprekken met directeuren het belang van deze actie te onderstrepen. FMC stimuleert het opstellen van de plannen van aanpak voor beleidsdoorlichtingen. FMC spreekt de directies aan op toereikendheid van evaluaties in het begrotingsoverzicht. Is gerealiseerd.

²⁶ Begroting SZW 2014.

²⁷ VWS ziet dit als een actie van Financiën.

<p>Aan de minister van Financiën</p> <p>Verbeter informatievoorziening over beleidsevaluaties aan de Tweede Kamer door verbetering van internetbijlage 'Evaluatie- en Onderzoeksoverzicht'.</p>	<p>De minister van Financiën doet diverse toezeggingen.</p>		<p>Financiën - actie is afgerond²⁸</p>
--	---	--	--

²⁸ De ontsluiting van informatie over evaluaties en specifiek de beleidsdoorlichtingen op www.rijksoverheid.nl en www.rijksbegroting.nl is veranderd.

Opvolging aanbevelingen (peilmoment augustus 2014)

Opgave ministeries van Buitenlandse Zaken (BZ; aparte opgave voor BZ en Buitenlandse Handel en Ontwikkelings-samenwerking (BHOS)), van Veiligheid en Justitie (VenJ), van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK; aparte opgave voor BZK en Wonen en Rijksdienst (WenR)), van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), van Financiën, van Defensie, van Infrastructuur en Milieu (IenM), van Economische Zaken (EZ), van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Effectiviteitsonderzoek bij de rijksoverheid; vervolgonderzoek (27 juni 2013)

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
Aan alle ministers Verantwoord eventuele afwijkingen van het voorschrift uit de Comptabiliteitswet aan de Tweede Kamer.	In beleidsdoorlichtingen zullen ministers aangeven welke evaluaties er zijn op beleidsonderdelen. Ook zullen beleidsdoorlichtingen duidelijk maken welke delen van beleid niet op effectiviteit zijn onderzocht en waarom.	Meer inzicht in beleidseffectiviteit is dringend gewenst. Het is noodzakelijk te weten welke de meest en welke de minst effectieve overheids-interventies zijn. Wij krijgen niet de indruk dat met de voorgestelde werkwijze beleidsevaluatie-als-bestuurlijk- hulpmiddel-bij-besluitvorming de noodzakelijke impuls krijgt.	BZ - actie is afgerond ¹ BHOS - actie is afgerond ² VenJ - actie is afgerond ³ BZK - actie is afgerond ⁴ WenR - actie is afgerond ⁵ OCW - actie is in uitvoering Financiën - geen actie ⁶ Defensie - actie is afgerond ⁷ IenM - actie is afgerond ⁸ EZ - actie gepland op basis van besluit ⁹ SZW - actie is afgerond ¹⁰ VWS - actie is in uitvoering

¹ Zie reactie BHOS.

² Zie Memorie van Toelichting op de begroting 2015 en de Evaluatieprogrammering (binnenkort beschikbaar op www.rijksoverheid.nl). Het Jaarverslag 2014 is beschikbaar www.rijksoverheid.nl.

³ Het plan van aanpak van elke doorlichting moet vanaf de tweede helft van 2013 door Financiën en door FEZ worden goedgekeurd. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de reikwijdte van het onderzoek en of de RPE 2013 juist wordt toegepast.

⁴ FEZ monitort standaard de voortgang van de beleidsdoorlichtingen. Indien blijkt dat een beleidsdoorlichting niet conform planning in 2014 kan worden afgerond, dan zal dit in een brief aan de Tweede Kamer worden vermeld. Als slechts een gedeeltelijke beleidsdoorlichting van een artikelonderdeel plaatsvindt, dan is dit in de beleidsagenda van zowel de begroting van 2014 als die van 2015 expliciet vermeld en van een toelichting voorzien. Hierbij is ook aangegeven wanneer het overige gedeelte van het artikelonderdeel wordt geëvalueerd. Ook in de beleidsdoorlichtingen zelf, die naar de Tweede Kamer worden gestuurd, wordt helder verwoord wat binnen en buiten de scope van het onderzoek valt.

⁵ Zie reactie BZK.

⁶ Volgens het ministerie wordt dit reeds gedaan.

⁷ Op 16 juli 2014 is de beleidsdoorlichting Kwetsbare scheepvaart nabij Somalië naar de Tweede Kamer gestuurd. Hierin wordt een overzicht gepresenteerd van alle gebruikte (interne) evaluatiedocumenten.

⁸ Het ministerie programmeert in de begroting en verantwoordt in het jaarverslag conform de eisen in de Rijksbegrotingsvoorschriften. Besluit Bestuursraad in 2013.

⁹ Komende beleidsdoorlichtingen zullen inzicht geven in welke instrumenten wel en niet zijn geëvalueerd. Daarmee wordt volgens het Ministerie van EZ voldaan aan het voorschrift uit de comptabiliteitswet om alles te evalueren, dan wel te motiveren waarom niet geëvalueerd wordt.

¹⁰ Dit wordt in de beleidsdoorlichtingen in de begroting van SZW onder de beleidswijzigingen per artikel en bij de meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen toegelicht.

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan alle ministers</p> <p>Houd het overzicht van de mate waarin beleid is afgedekt met effectiviteitsonderzoek actueel, inclusief verklaringen voor het ontbreken van effectiviteitsonderzoek actueel.</p>	<p>De minister van Financiën doet geen specifieke toezeggingen. Wel zegt hij dat de begrotingen en jaarverslagen vanaf 2013 een goed en volledig beeld zullen geven van geplande en afgeronde onderzoeken.</p>	<p>Ook de mogelijkheden van 'open data', bij uitstek geschikt voor inhoudelijke ondersteuning van beleidsevaluatie, worden karig benut in plaats van ruimhartig omarmd. Dit is een gemiste kans in deze tijd van schaarste.</p>	<p>BZ - actie is afgerond¹¹ BHOS - actie is afgerond¹² VenJ - geen actie¹³ BZK - actie is in uitvoering WenR - actie is in uitvoering OCW - actie is in uitvoering Financiën - geen actie¹⁴ Defensie - actie is in uitvoering IenM - actie is afgerond¹⁵ EZ - actie is afgerond¹⁶ SZW - actie is afgerond¹⁷ VWS - actie is afgerond¹⁸</p>

¹¹ Zie de Evaluatieprogrammering (beschikbaar op www.rijksoverheid.nl). Naast de inhoud van toekomstige beleidsdoorlichtingen, verschaffen de interne versies van de evaluatie-programmering hier eveneens inzicht in (beschikbaar op www.rijksoverheid.nl).

¹² Zie reactie BZ.

¹³ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

¹⁴ Volgens het ministerie wordt dit reeds gedaan.

¹⁵ Programmering via begroting en publicatie bij realisatie op <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/evaluaties-van-beleid/evaluaties/evalueren-bij-infrastructuur-en-milieu>.

¹⁶ In 2012 heeft de minister van Economische Zaken een dekkende programmering toegezegd en ook opgeleverd. In 2013 is deze basis in stand gehouden en geactualiseerd bij het jaarverslag 2012 en begroting 2013. Zie jaarverslag 2012 en evaluatiebijlage 2013.

¹⁷ Dit wordt in de beleidsdoorlichtingen in de begroting van SZW onder de beleidswijzigingen per artikel en bij de meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen toegelicht.

¹⁸ De begroting en jaarverslag zijn/worden conform de Rijksbegrotingsvoorschriften opgesteld.

<p>Aan alle ministers</p> <p>Verantwoord door middel van bovengenoemd overzicht aan de Tweede Kamer over de mate waarin wordt voldaan aan evaluatieplicht uit de Comptabiliteitswet.</p>			<p>BZ - actie is afgerond¹⁹ BHOS - actie is afgerond²⁰ VenJ - geen actie²¹ BZK - actie is afgerond²² WenR - actie is afgerond²³ OCW - geen actie²⁴ Financiën - geen actie²⁵ Defensie - actie is afgerond²⁶ IenM - actie is afgerond²⁷ EZ - actie is afgerond²⁸ SZW - actie is afgerond²⁹ VWS - geen actie³⁰</p>
---	--	--	--

¹⁹ Mate van dekking blijkt uit de tabellen van de Memorie van Toelichting op de begroting 2015.

²⁰ Mate van dekking blijkt uit de tabellen van de Memorie van Toelichting op de begroting 2015.

²¹ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

²² Aan de evaluatieplicht uit de Comptabiliteitswet wordt voldaan. Zie hiervoor begroting BZK 2015.

²³ Aan de evaluatieplicht uit de Comptabiliteitswet wordt voldaan. Zie hiervoor begroting WenR 2015.

²⁴ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

²⁵ Volgens het ministerie wordt dit reeds gedaan.

²⁶ De afwijkende indeling van de Defensiebegroting (naar organisatieonderdelen in plaats van beleidsartikelen) maakt dat beleidsthema's het aangrijpingspunt vormen van beleidsdoorlichtingen. Beleidsthema's kunnen uitgaven uit meerdere artikelen bevatten. De beleidsdoorlichtingen van alle beleidsthema's dekken alle artikelen in zijn geheel.

²⁷ Programmering via begroting en publicatie bij realisatie op <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/evaluaties-van-beleid/evaluaties/evalueren-bij-infrastructuur-en-milieu>.

²⁸ Bij de evaluatieplanning wordt gestreefd naar een dekkende programmering. Afwijkingen van de evaluatieplicht worden in de beleidsdoorlichting toegelicht en zo mogelijk (bij afzien van geplande evaluatie voordat het onderzoek is begonnen) in de evaluatieplanning.

²⁹ Dit wordt in de beleidsdoorlichtingen, in de begroting van SZW onder de beleidswijzigingen per artikel en bij de meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen toegelicht. Zie ook Jaarverslag SZW 2013: Bijlage 3 Afgerond evaluatie- en overig onderzoek.

³⁰ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan alle ministers</p> <p>Meld resultaten van deugdelijk effectiviteitsonderzoek van derden aan de Tweede Kamer.</p>	<p>De minister van Financiën doet geen concrete toezeggingen. De minister erkent wel in algemene zin dat onderzoeksresultaten van derden aan Tweede Kamer moeten worden gemeld.</p>		<p>BZ - geen actie³¹</p> <p>BHOS - geen actie³²</p> <p>VenJ - geen actie³³</p> <p>BZK - actie is afgerond³⁴</p> <p>WenR - actie is afgerond³⁵</p> <p>OCW - geen actie³⁶</p> <p>Financiën - geen actie³⁷</p> <p>Defensie - actie is afgerond³⁸</p> <p>IenM - geen actie³⁹</p> <p>EZ - actie is afgerond⁴⁰</p> <p>SZW - actie is afgerond⁴¹</p> <p>VWS - geen actie⁴²</p>

³¹ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

³² De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

³³ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

³⁴ Het is inmiddels gangbare praktijk, dat deugdelijke effectiviteitsonderzoeken van derden naar de Tweede Kamer worden verstuurd.

³⁵ Zie reactie BZK.

³⁶ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

³⁷ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

³⁸ Effectiviteitsonderzoeken van derden zullen ook in de beleidsdoorlichting worden gebruikt. Zie ook de eerste aanbeveling.

³⁹ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

⁴⁰ Deugdelijke evaluaties van derden die betrokken worden bij evaluatieonderzoek worden waar relevant gemeld worden aan de Tweede Kamer.

⁴¹ Jaarverslag SZW 2013: Bijlage 3 Afgerond evaluatie- en overig onderzoek.

⁴² De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

<p>Aan alle ministers</p> <p>Verbeter de digitale informatievoorziening over beleid.</p>	<p>In het 'Evaluatie- en Onderzoeks-overzicht' zijn sinds de introductie van Verantwoord Begroten per departement online alle aan begrotingen gerelateerde onderzoeksrapporten terug te vinden.</p>		<p>BZ - actie is afgerond⁴³</p> <p>BHOS - actie is afgerond⁴⁴</p> <p>VenJ - geen actie⁴⁵</p> <p>BZK - actie is in uitvoering</p> <p>WenR - actie is in uitvoering</p> <p>OCW - actie is afgerond⁴⁶</p> <p>Financiën - actie is in uitvoering</p> <p>Defensie - geen actie⁴⁷</p> <p>IenM - actie is afgerond⁴⁸</p> <p>EZ - actie is afgerond⁴⁹</p> <p>SZW - actie is afgerond⁵⁰</p> <p>VWS - actie is afgerond⁵¹</p>
---	---	--	--

⁴³ Alle rapporten worden gepubliceerd op www.rijksoverheid.nl.

⁴⁴ Zie reactie BZ.

⁴⁵ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

⁴⁶ Begroting OCW 2014.

⁴⁷ Dit is een actie voor het Ministerie van Financiën.

⁴⁸ Evaluaties worden gepubliceerd op <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/evaluaties-van-beleid/evaluaties/evalueren-bij-infrastructuur-en-milieu>.

⁴⁹ Het Ministerie van EZ verwijst naar de toezegging.

⁵⁰ Jaarverslag SZW 2013: Bijlage 3 Afgerond evaluatie- en overig onderzoek.

⁵¹ De begroting is conform de Rijksbegrotingsvoorschriften opgesteld.